

Експрес-аналіз/

Дмитро Гладких

Кандидат економічних наук,
доцент

Основні складові доходів і витрат українських банків

Продовжуємо серію публікацій щодо результатів діяльності банківської системи України. У попередньому номері журналу було опубліковано аналіз ключових показників діяльності банків, зроблений нашим постійним позаштатним оглядачем на основі розгорнутої статистичної інформації про структуру активів, зобов'язань, капіталу, прибутку і збитку банків України за підсумками 2012 року. Глибше розкриваючи цю тему, автор дослідив основні тенденції у структурі доходів і витрат деяких банків, що характеризують найвищі та найнижчі значення окремих показників.

Зауважуємо, що цей експрес-аналіз відображає точку зору автора і не є офіційною оцінкою діяльності банків з боку Національного банку України.

Аналіз складових доходів і витрат банківської установи дає можливість описати її фінансовий стан, прибутковість, масштаб операцій порівняно з конкурентами, основні напрями діяльності, якість кредитного портфеля, ступінь участі у формуванні податкових надходжень бюджету.

Цей перелік характеристик є далеко не вичерпним, однак свідчить про те, що аналіз структури банківських доходів і витрат є необхідною передумовою для визначення доцільності співпраці з тим чи іншим банком потенційних клієнтів, вкладників, інвесторів, інших банків.

Вихідними даними для аналізу структури доходів і витрат окремих банків і банківської системи в цілому є структура фінансового результату банків, яка публікується щоквартально.

Аналіз структури доходів банківської системи протягом 2009–2012 рр. (див. таблицю 1) дає змогу визначити такі основні тенденції:

- процентні доходи (на рівні від 80 до 85%) традиційно є домінуючою складовою валових доходів банків. Це пояснюється тим, що кредитування в різних формах було і залишається основним напрямом банківської діяльності;
- комісійні доходи (11–14%) є другим за питомою вагою джерелом банківського прибутку, значення якого поступово зростає завдяки розширенню переліку банківських операцій, впровадженню нових продуктів і технологій, збільшенню кількості клієнтів і споживачів банківських послуг;
- питома вага доходів від торговельних операцій (включно з валют-

ними операціями і торгівлею цінними паперами) в останні роки не перевищує 1–3% насамперед унаслідок

що банк не має можливості знайти надійних позичальників чи свідомо не розвиває кредитування з різних

Таблиця 1. Структура доходів банківської системи у 2009–2012 рр.

Показники	2009 р.		2010 р.		2011 р.		2012 р.	
	Млрд. грн.	%	Млрд. грн.	%	Млрд. грн.	%	Млрд. грн.	%
Процентні доходи	119.1	85	113.3	83	113.4	80	119.3	80
Комісійні доходи	16.1	12	15.4	11	18.5	13	20.0	14
Результат від торговельних операцій	2.0	1	3.0	2	3.4	2	4.4	3
Інші доходи	3.2	2	4.3	3	6.9	5	4.9	3
Разом	140.4	100	136.0	100	142.2	100	148.6	100

низької курсової маржі (для валютних операцій) та волатильності на ринку цінних паперів, що іноді навіть провокує локальні збитки.

Далі розглянемо структуру доходів у розрізі окремих банків.

Як було зазначено вище, процентні доходи банківської системи в цілому в останні роки коливаються в межах 80–85% від загального обсягу отриманих доходів. Отже, якщо банк *X* має питому вагу процентних доходів на рівні 80%, цей банк є “середньостатистичним”. Якщо ж частка процентних доходів банку *X* становить 25% чи 99%, це вже є підставою для професійного запитання про причини такого відхилення від загальної тенденції. Причин може бути кілька – як позитивних, так і негативних.

Наприклад, частка процентних доходів банку *X* низька. Це може свідчити або про те, що даний банк має проблемний кредитний портфель, який не забезпечує надходження процентних доходів, або про те,

причин. Отже, кредитний портфель банку *X* або невеликий, або “поганий”. Для банку це, безумовно, негативна ситуація, що потребує вправлення. Водночас банк може успішно надавати кредити, мати якісний кредитний портфель достатнього обсягу, але при цьому настільки активно займатися торговельними операціями чи наданням різноманітних банківських послуг, що питома вага процентних доходів на тлі інших доходів буде незначною. Така ситуація є цілком нормальною.

Інший приклад: питома вага процентних доходів банку *Y* становить 90%. Це може свідчити як про його “консерватизм” (банк має задовільний кредитний портфель, свідомо орієнтується на отримання доходів переважно від кредитної діяльності і не прагне розширювати пропозицію різноманітних банківських послуг клієнтам), так і може бути наслідком незадовільної організації роботи з розширення номенклатури послуг, невдалої тарифної політики, відсут-

Таблиця 2. Банки, що мають найбільшу і найменшу питому вагу процентних доходів за результатами діяльності в 2012 році

Банки, що мають найбільшу (≥ 90%) питому вагу процентних доходів	Значення показника, %
Банк "З/4"	139
СЕБ-корпоративний банк	128
Інтеграл-банк	112
"Таврика"	106
АПЕКС-банк	100
Альпарі-банк	100
"Глобус"	99
Унікомбанк	99
АСВІО-банк	98
Ерсте банк	98
Кредит-оптіма-банк	97
Златобанк	96
Юнекс-банк	96
Український професійний банк	96
Універсал-банк	95
"Січ"	95
Європромбанк	94
"Столичний"	94
Місто-банк	94
"Фінансова ініціатива"	93
Промекономбанк	93
Актив-банк	93
"Український фінансовий світ"	93
"Камбіо"	92
"Демарк"	92
Український банк реконструкції та розвитку	92
Кредитпромбанк	92
"Богуслав"	91
АСТРА-банк	91
Банк інвестицій та заощаджень	91
Укрбудінвестбанк	91
"Центр"	90
Катеринославський комерційний банк	90
"Траст-капітал"	90
"Стандарт"	90
"ТК-кредит"	90
Банки, що мають найменшу (≤ 60%) питому вагу процентних доходів	Значення показника, %
"Ренесанс-капітал"	25
Інтербанк	38
"Траст"	38
"Фінансовий партнер"	39
Ідея-банк	49
Східно-промисловий банк	50
"Даніель"	53
БТА-банк	55
Профінбанк	56
Укркомунбанк	56
"Фамільний"	57
Меліор-банк	57
Прайм-банк	59
"Аркада"	60
Класик-банк	60

Таблиця 3. Банки, що мають найбільшу і найменшу питому вагу комісійних доходів за результатами діяльності у 2012 році

Банки, що мають найбільшу (≥ 25%) питому вагу комісійних доходів	Значення показника, %
"Велес"	46
Прайм-банк	41
Укркомунбанк	39
Меліор-банк	39
Експрес-банк	38
"Аркада"	36
"Національний кредит"	35
Дельта-банк	34
Східно-промисловий банк	32
Ідея-банк	32
"Контракт"	32
"Русский стандарт"	32
"Траст"	31
Діапазон-максимум-банк	30
Комінвестбанк	30
"Петрокомерц-Україна"	28
Правекс-банк	25
Рада-банк	25
Банки, що мають найменшу (≤ 5%) питому вагу комісійних доходів	Значення показника, %
Альпарі-банк	0
Унікомбанк	0
АСВІО-банк	2
"Фінансовий партнер"	2
"Фінансова ініціатива"	2
Катеринославський комерційний банк	2
ДІВІ-банк	2
Кредит-оптіма-банк	2
Український банк реконструкції та розвитку	2
Платинум-банк	2
"Таврика"	3
ТММ-банк	3
Банк "З/4"	3
Грін-банк	3
"Конкорд"	3
Родовід-банк	3
БТА-банк	4
"Даніель"	4
АПЕКС-банк	4
Сведбанк	4
"Київ"	4
Місто-банк	4
Промекономбанк	4
Західінкомбанк	4
"Центр"	4
"Січ"	4
"Глобус"	4
Європромбанк	5
Український професійний банк	5
"Траст-капітал"	5
Інтербанк	5
Кредит-Європа-банк	5
"Національні інвестиції"	5
"Альянс"	5

Таблиця 4. Банки, що мають найбільшу питому вагу доходів від торговельних операцій або збитки від торговельних операцій за результатами діяльності у 2012 році

Банки, що мають найбільшу (≥ 10%) питому вагу доходів від торговельних операцій	Значення показника, %
"Фінансовий партнер"	60
Інтербанк	57
"Даніель"	43
Класик-банк	31
Сітібанк	29
"Меркурій"	29
ДІВІ-банк	28
Євробанк	23
ТММ-банк	22
"Львів"	19
Легбанк	19
Фідобанк	19
Східно-промисловий банк	16
Міський комерційний банк	16
ІНГ-банк Україна	13
ТАС-комбанк	11
"Ринкові технології"	11
Грін-банк	10
Рада-банк	10
Кредит-Європа-банк	10
"Новий"	10
Банк Кіпру	10
Кредитвестбанк	10
Єврогазбанк	10
Всеукраїнський банк розвитку	10
Банки, що мають значні (≥ 1 млн. грн.) збитки від торговельних операцій	Значення показника, тис. грн.
Ерсте банк	-92 053
Сведбанк	-76 028
Банк "З/4"	-72 322
Промінвестбанк	-67 109
"Таврика"	-60 433
Дельта-банк	-54 930
Інтеграл-банк	-46 911
Кредитпромбанк	-42 944
"Русский стандарт"	-25 471
Платинум-банк	-25 322
"Національні інвестиції"	-24 848
Златобанк	-19 095
"Хрещатик"	-18 607
СЕБ-корпоративний банк	-17 070
Енергобанк	-15 487
Універсал-банк	-13 714
Авант-банк	-11 420
"Глобус"	-10 436
Індустріалбанк	-10 409
БМ-банк	-10 156
Експрес-банк	-9 205
БТА-банк	-8 772
Український професійний банк	-8 572
Юнекс-банк	-7 023
АПЕКС-банк	-4 707
"Велес"	-4 505
Родовід-банк	-2 894
"ТК-кредит"	-2 789
Фортуна-банк	-1 504
Актив-банк	-1 467
Ідея-банк	-1 458

ності розвитку мережі відділень.

Зауважимо також, що деякі банки за результатами діяльності у 2012 році мали від’ємні доходи від торговельних операцій (тобто збитки). Це також може провокувати надмірно високе значення питомої ваги процентних доходів (іноді навіть більше 100%).

У таблиці 2 наведено перелік банків з високою ($\geq 90\%$) і низькою ($\leq 60\%$) питомою вагою процентних доходів у структурі доходів.

Серед наведених банків є нові, зареєстровані протягом 2012 року, що мають велику або малу питому вагу процентних доходів у структурі валового доходу. Такий стан є результатом відсутності (поки що) комісійних доходів (Альпарі-банк) або наслідком динамічного збільшення комісійних доходів на тлі повільнішого (поки що) зростання кредитного портфеля (Меліор-банк).

Вище зазначено причини, внаслідок яких процентні доходи банку можуть бути надмірно великими чи аномально низькими. Зазначимо, що відповідно до впливу аналогічних різноманітних причин комісійні доходи і результат від торговельних операцій також можуть суттєво відрізнятись від середніх значень по банківській системі. Такі відхилення самі по собі, без врахування інших показників доходів, не свідчать про певні здобутки чи негаразди конкретного банку, проте такі дані є вагомою підставою для подальшого дослідження причин їх виникнення.

Отже, таблиці 3–4 містять перелік банків, що мають велику чи малу (порівняно із середніми показниками по банківській системі) питому вагу комісійних доходів і доходів від торговельних операцій.

При цьому необхідно звернути увагу на те, що “Фінансовий партнер” – новий банк, отже, значну питому вагу доходів від торговельних операцій у

Таблиця 6. Банки, які протягом 2012 року здійснили найбільші абсолютні витрати на формування страхових резервів і отримали найбільші доходи від зменшення страхових резервів

Банки, що здійснили найбільші витрати на формування страхових резервів (≥ 100 млн. грн.)	Значення показника, тис. грн.	1		2	
		Значення показника, тис. грн.		Значення показника, тис. грн.	
Приватбанк	4 908 901	“Надра”			525 670
Укресімбанк	3 059 802	Укрсіббанк			510 427
Ощадбанк	1 968 514	“Форум”			370 552
Райффайзен-банк “Аваль”	1 854 381	Сведбанк			255 526
Укрсоцбанк	1 496 137	ІНГ-банк Україна			161 770
Дельта-банк	1 230 084	Брокбізнесбанк			147 844
“Таврика”	1 162 414	Родовід-банк			106 836
Промінвестбанк	815 251	Кредитпромбанк			101 728
ОТП-банк	642 241	“Київська Русь”			95 659
Імексбанк	575 932	Креді Агриколь-банк			59 390
Перший український міжнародний банк	566 589	Інтербанк			52 457
Альфа-банк	534 014	“Хрещатик”			35 961
“Союз”	410 764	“Петрокомерц-Україна”			34 074
ВІЕЙБі-банк	396 254	Піреус-банк МКБ			31 271
Дочірній банк Сбербанку Росії	384 101	Фідобанк			28 907
ДІВІ-банк	363 306	Південкомбанк			27 823
Універсал-банк	336 799	Фольксбанк			27 781
“Фінансова ініціатива”	255 513	Актив-банк			24 813
Правекс-банк	236 106	Енергобанк			23 644
Ерсте банк	227 248	Дойче-банк ДБУ			22 149
БТА-банк	188 069	Діамант-банк			18 353
Унікредит-банк	158 903	АвтоКРАЗ-банк			15 634
“Кліринговий дім”	142 087	Міський комерційний банк			15 361
“Русский стандарт”	126 542	Перший банк			13 138
Ідея-банк	119 554	Юнекс-банк			12 751
“Ринкові технології”	114 321	Експобанк			12 554
Фортуна-банк	111 583	Мотор-банк			12 350
Платинум-банк	103 675	“Кредит-Дніпро”			11 308
“Національні інвестиції”	100 685	Індустріалбанк			9 623
Банки, що отримали значний дохід від зменшення страхових резервів (≥ 5 млн. грн.)	Значення показника, тис. грн.	“ТК-кредит”			9 585
1	2	Перший інвестиційний банк			9 273
Укргазбанк	781 959	“Південний”			8 176
		Експрес-банк			7 564
		Унікомбанк			6 412
		“Український фінансовий світ”			6 059
		Агрокомбанк			5 317
		“Золоті ворота”			5 308

його валових доходах можемо пояснити незначними (поки що) обсягами кредитування та майже нульовим комісійним результатом.

Розглянувши в загальних рисах існуючі пропорції банківських доходів, проаналізуємо питання збалансованості структури банківських витрат 2009–2012 років (див. таблицю 5).

Аналіз даних, наведених у таблиці 5, дає підстави стверджувати, що структура витрат банківської системи України в цілому відображає такі основні тенденції:

- процентні витрати, питома вага яких коливається в межах 38–47%, є основною статтею банківських витратків;
- відрахування в страхові резерви є другою за обсягом позицією в структурі витрат, що коливається в межах від 15 до 38%;
- питома вага адміністративних та інших операційних витрат (що включають витрати на персонал, оренду, утримання основних засобів, господарські, комунальні, транспортні витрати тощо) становить 21–35%;
- комісійні витрати стабільно становлять 2% валових витрат;
- обсяг податку на прибуток у 2009–2010 рр. у цілому по банківській

Таблиця 5. Структура витрат банківської системи в 2009–2012 рр.

Показники	2009 р.		2010 р.		2011 р.		2012 р.	
	Млрд. грн.	%	Млрд. грн.	%	Млрд. грн.	%	Млрд. грн.	%
Процентні витрати	65.4	38	61.4	41	59.5	40	68.2	47
Комісійні витрати	3.0	2	2.7	2	3.1	2	3.1	2
Адміністративні та інші операційні витрати	36.6	21	39.1	26	50.4	34	50.0	35
Витрати на формування резервів	66.1	38	45.8	31	35.5	24	20.9	15
Податок на прибуток	-0.7	0	-0.1	0	1.2	1	0.4	0
Інші витрати	1.4	1	0.1	0	0.2	0	1.1	1
Разом	171.9	100	149.0	100	149.9	100	143.7	100

Таблиця 7. Банки, що протягом 2012 року здійснили найбільші відносні витрати на формування страхових резервів (≥ 25% валових витрат)

Назва банку	Відсотки від валових витрат	Тис. грн.
"Ринкові технології"	83	114 321
ДІВІ-банк	80	363 306
Катеринославський комерційний банк	72	86 721
"Аксиома"	65	86 789
"Таврика"	65	1 162 414
Класик-банк	60	54 166
"Союз"	55	410 764
"Преміум"	51	57 731
Європейський банк раціонального фінансування	51	15 409
"Велес"	47	14 813
"Фінансовий партнер"	47	4 016
Меліор-банк	43	22 852
"Конкорд"	43	19 544
Місто-банк	39	80 989
"Альянс"	39	3 434
Кредит-Європа-банк	38	88 145
Імексбанк	38	575 932
"Кліринговий дім"	37	142 087
Укресімбанк	36	3 059 802
Альпарі-банк	34	600
Український банк реконструкції та розвитку	33	7 220
Банк "З/4"	33	55 759
Фортуна-банк	33	111 583
Діапазон-максимум-банк	31	13 810
"Столичний"	30	18 031
Універсал-банк	30	336 799
"Народний капітал"	29	8 826
БТА-банк	28	188 069
Унікредит-банк	28	158 903
Укрсоцбанк	27	1 496 137
"Національні інвестиції"	27	100 685
АСВІО-банк	26	18 426
"Київ"	26	91 445
ТАС-комбанк	26	94 939
Дельта-банк	25	1 230 084

Таблиця 8. Банки, що мають найбільшу і найменшу питому вагу процентних витрат за результатами діяльності у 2012 році

Банки, що мають найбільшу (≥ 65%) питому вагу процентних витрат	Значення показника, %
Укргазбанк	97
Експобанк	83
Актив-банк	82
"Український фінансовий світ"	82
Брокбізнесбанк	81
Родовід-банк	79
"Київська Русь"	79
Кредитпромбанк	76
Авант-банк	75
Старокиївський банк	74
Південкомбанк	74
"Меркурій"	73
"Форум"	70
Перший банк	69
АвтоКРАЗ-банк	69
"Морський"	69
"ТК-кредит"	69
"Фінанси та кредит"	69
"Капітал"	69
Фінростбанк	68
Промекономбанк	68
Інтеграл-банк	68
Український професійний банк	67
"Кредит-Дніпро"	67
"Демарк"	67
АПЕКС-банк	67
Артем-банк	67
Банк інвестицій та заощаджень	67
"Український капітал"	66
"Грант"	66
Кредит-оптима-банк	66
Фінбанк	66
Укрінбанк	65
Банки, що мають найменшу (≤ 20%) питому вагу процентних витрат	Значення показника, %
Альпарі-банк	0
Унікомбанк	3
"Ринкові технології"	4
Європейський банк раціонального фінансування	5
"Велес"	5
"Ренесанс-капітал"	5
СЕБ-корпоративний банк	11
"Фінансовий партнер"	11
ДІВІ-банк	14
Профінбанк	14
Східно-промисловий банк	15
"Центр"	16
Український банк реконструкції та розвитку	19
Промислово-фінансовий банк	20
Фінексбанк	20
Кредит-Європа-банк	20
Меліор-банк	20
Укрбудінвестбанк	20
Сведбанк	21
Комерційний індустріальний банк	21
Рада-банк	23
Класик-банк	23
Діапазон-максимум-банк	25
"Аксиома"	25

Таблиця 9. Банки, що мають найбільшу і найменшу питому вагу адміністративних та інших операційних витрат за результатами діяльності у 2012 році

Банки, що мають найбільшу (≥ 60%) питому вагу адміністративних та інших операційних витрат	Значення показника, %
"Форум"	114
Дойче-банк ДБУ	113
Унікомбанк	107
Сведбанк	99
"Петрокомерц-Україна"	98
Інтербанк	95
"Ренесанс-капітал"	83
Фідобанк	83
Профінбанк	83
"Центр"	82
Комерційний індустріальний банк	81
Східно-промисловий банк	79
Укрбудінвестбанк	77
Укрсіббанк	74
Фінексбанк	73
Піреус-банк МКБ	70
АСТРА-банк	70
"Надра"	70
Прокредит-банк	65
ОКСІ-банк	65
Альпарі-банк	64
Фольксбанк	64
Платинум-банк	64
СЕБ-корпоративний банк	62
"Траст"	60
Кредобанк	60
Банки, що мають найменшу (≤ 20%) питому вагу адміністративних та інших операційних витрат	Значення показника, %
"Аксиома"	4
"Таврика"	4
"Союз"	5
ДІВІ-банк	6
"Преміум"	8
"Національні інвестиції"	10
Банк "З/4"	10
"Ринкові технології"	11
Фортуна-банк	11
"Конкорд"	11
Класик-банк	11
Імексбанк	13
Укресімбанк	14
Катеринославський комерційний банк	15
АСВІО-банк	15
"Капітал"	16
"Меркурій"	18
"Кліринговий дім"	19
"Український фінансовий світ"	19
"Глобус"	19
Кредит-оптима-банк	20
АПЕКС-банк	20
"Велес"	20
Дельта-банк	20

системі був від'ємним, – у 2011 році банки сплатили до бюджету 1.2 млрд грн., упродовж 2012 року було сплачено 379 млн. грн. податку на прибуток.

Іноді виникають ситуації, коли деякі статті банківських доходів можуть бути від'ємними. Насамперед це стосується результату від торговельних операцій. У цьому випадку аналіз структури доходів певного банку суттєво ускладнюється внаслідок того, що питома вага інших дохідних статей може невиправдано зростати.

Подібні випадки трапляються і в процесі аналізу структури витрат, проте "найпроблемнішою" серед витратних статей є відрахування в стра-

Таблиця 10. Банки, що мають найменше і найбільше відношення адміністративних та інших операційних витрат до валового доходу за 2012 рік

Банки, що мають найменше ($\leq 20\%$) відношення адміністративних та інших операційних витрат до валового доходу	Значення показника, %
"Аксіома"	4
"Союз"	5
ДІВІ-банк	6
"Преміум"	8
"Національні інвестиції"	10
Банк "3/4"	10
"Таврика"	11
"Ринкові технології"	11
Класик-банк	11
"Конкорд"	11
Фортуна-банк	11
Імексбанк	13
Сітібанк	13
Укресімбанк	14
АСВІО-банк	15
ІНГ-банк Україна	15
Катеринославський комерційний банк	15
"Капітал"	16
"Український фінансовий світ"	16
"Кліринговий дім"	17
"Меркурій"	18
"Глобус"	18
АПЕКС-банк	19
Кредит-оптіма-банк	20
Дельта-банк	20
"Велес"	20
Місто-банк	20
Банки, що мають найбільше ($\geq 60\%$) відношення адміністративних та інших операційних витрат до валового доходу	Значення показника, %
Сведбанк	168
Профінбанк	147
"Форум"	114
Унікомбанк	105
Інтербанк	95
"Ренесанс-капітал"	82
Комерційний індустріальний банк	77
"Петрокомерц-Україна"	76
Укрбудінвестбанк	73
Укрсіббанк	73
"Надра"	70
Український банк реконструкції та розвитку	69
Східно-промисловий банк	69
Ерсте банк	68
Фінексбанк	67
Правекс-банк	66
Кредобанк	66
Платинум-банк	64
Фідобанк	63
ОКСІ-банк	63
"Траст"	60
Альпарі-банк	60
"Центр"	60
ТММ-банк	60

хові резерви. Адже обсяг страхових резервів може збільшуватися не лише завдяки зростанню кредитного портфеля (що добре), а й унаслідок погіршення його якості з різних причин (що погано).

Так само скорочення витрат на формування резервів може свідчити не лише про зменшення обсягу працюючого кредитного портфеля (що погано), а й про поліпшення його якості (що добре).

Єдиним більш-менш надійним показником, який міг би допомогти в цій ситуації, є відношення сформованих резервів до кредитного портфеля за станом на звітну дату (чим менший цей коефіцієнт, тим вища якість кредитного портфеля, якщо, звичайно, банк не приховує негаразди і коректно класифікує поточний стан наданих кредитів). Проте структура фінансового результату банків не містить даних про структуру їх активів і обсяги кредитних портфелів.

Таким чином, аналіз структури витрат окремих банківських установ необхідно проводити з урахуванням описаної вище проблеми витрат на формування резервів.

Перелік банків, які впродовж 2012 року здійснили найбільші витрати на формування страхових резервів і отримали найбільші доходи від зменшення страхових резервів, наведено в таблицях 6–7. Якщо точніше, це були не доходи, а зменшення витрат.

Знову повертаємося до питання коректності оцінки діяльності нових банків, які тільки-но розпочали працювати. В умовах активного формування кредитного портфеля ці банки змушені здійснювати значні відрахування до страхових резервів. Тому питома вага витрат на формування страхових резервів на рівні 47%, 43% та 34% валових витрат відповідно банків "Фінансовий партнер", Меліор-банк та Альпарі-банк, безумовно, не є надто високою.

Таблиця 8 містить перелік банків, що мають найбільшу і найменшу питому вагу процентних витрат.

Наявність у цій таблиці нових банків (Альпарі-банк, СЕБ-корпоративний банк, "Фінансовий партнер", Меліор-банк) як таких, що мають незначну питому вагу процентних витрат у структурі валових витрат, також має пояснення. Адже ці банки поки що не встигли сформувати значний портфель строкових зобов'язань і, відповідно, мають за ним порівняно невеликі процентні витрати.

Таблиця 11. Банки, що отримали найбільший чистий прибуток, і банки збиткові за результатами діяльності у 2012 році

Банківські установи зі значним обсягом поточного прибутку (≥ 50 млн. грн.)	Значення показника, тис. грн.
Приватбанк	1 532 760
Укргазбанк	1 100 254
ВТБ-банк	951 404
Ощадбанк	565 825
ІНГ-банк Україна	552 362
Сітібанк	484 023
Дочірній банк Сбербанку Росії	410 073
Креді Агріколь-банк	408 502
Перший український міжнародний банк	271 199
ОТП-банк	261 527
Промінвестбанк	224 766
Укресімбанк	159 732
Дельта-банк	97 858
Фідобанк	91 323
АСТРА-банк	78 526
Фольксбанк	66 444
Укрсіббанк	65 187
Піреус-банк МКБ	60 920
"Південний"	55 551
Унікредит-банк	54 041
Банківські установи, що мають поточні збитки	Значення показника, тис. грн.
"Таврика"	-1 093 202
Сведбанк	-527 275
Ерсте банк	-466 363
Правекс-банк	-302 285
Універсал-банк	-272 599
ВіЕйБі-банк	-232 404
БМ-банк	-206 244
БТА-банк	-103 573
Кредобанк	-61 025
Профінбанк	-51 050
Кредитпромбанк	-48 866
Експобанк	-40 362
Енергобанк	-29 401
Родовід-банк	-10 593
"Український капітал"	-7 943
Фінбанк	-6 773
Український банк реконструкції та розвитку	-6 744
Агрокомбанк	-1 765
ТММ-банк	-1 363

Натомість таблиця 9 містить банки, котрі мають найбільшу і найменшу питому вагу адміністративних та інших операційних витрат.

Ще одним важливим показником, який характеризує ефективність витрат банку, є коефіцієнт CIR (Cost Income Ratio) – відношення адміністративних та інших операційних витрат до валового доходу. Чим меншим є значення цього показника, тим ефективніше (за інших рівних умов) функціонує банківська установа. Значення цього коефіцієнта для банківської сис-

Таблиця 12. Банки, що сплатили до бюджету найбільші (≥ 5 млн. грн.) суми податку на прибуток протягом 2012 року

Назва банку	Сума сплаченого податку на прибуток, тис. грн.
Приватбанк	261 884
Райффайзен-банк "Аваль"	207 942
ІНГ-банк Україна	147 803
Укресімбанк	132 661
Перший український міжнародний банк	121 673
Дочірній банк Сбербанку Росії	121 411
Креді Агриколь-банк	118 030
Укрсоцбанк	42 701
Сітібанк	39 876
Укргазбанк	37 854
Альфа-банк	28 935
Експрес-банк	25 717
Піреус-банк МКБ	21 493
"Південний"	19 402
Прокредит-банк	19 291
"Кредит-Дніпро"	18 782
Дельта-банк	17 136
Всеукраїнський банк розвитку	16 911
Фольксбанк	16 518
Платинум-банк	15 605
Ощадбанк	15 060
Ерсте банк	14 985
"Ренесанс-капітал"	13 191
"Кліринговий дім"	12 335
Банк "3/4"	12 006
ОТП-банк	11 378
Унікредит-банк	10 487
Укрбізнесбанк	9 633
ВТБ-банк	9 442
Український професійний банк	9 216
СЕБ-корпоративний банк	9 180
Індустріалбанк	8 620
Мотор-банк	7 606
Родовід-банк	6 897
"Русский стандарт"	6 564
"Національні інвестиції"	5 247
Полтава-банк	5 190
Ідея-банк	5 068

теми в цілому за 2012 рік становило 34% (за 2011-й – 35%). У таблиці 10 наведено перелік банків, що мають найменші та найбільші значення CIR.

Наявність у цій таблиці деяких банків, які мають високе відношення адміністративних та інших операційних витрат до валового доходу, можемо також пояснити тим, що банк у звітному році мав значне падіння рівня валового доходу або (як, наприклад, Альпарі-банк) ще "не встиг" досягнути прийнятної рівня дохідності при тому, що всі прямі витрати на забезпечення власної діяльності (оплата праці персоналу, оренда приміщень, охорона,

Таблиця 13. Найрентабельніші банки за результатами діяльності у 2012 році

Банки, що мають рентабельність ≥ 5%	Значення показника, %
Сітібанк	180
Дойче-банк ДБУ	112
ІНГ-банк Україна	96
Укргазбанк	78
Мотор-банк	43
СЕБ-корпоративний банк	40
"Центр"	38
АСТРА-банк	37
Фідобанк	32
Кредитвестбанк	30
Фольксбанк	30
"Петрокомерц-Україна"	28
Креді Агриколь-банк	26
ВТБ-банк	24
"Український фінансовий світ"	19
Піреус-банк МКБ	18
Східно-промисловий банк	16
Дочірній банк Сбербанку Росії	16
Банк Кіпру	13
Український професійний банк	12
Прокредит-банк	12
"Кліринговий дім"	10
Фінексбанк	10
Інвестбанк	10
Унікредит-банк	9
Полтава-банк	9
Експрес-банк	9
ОТП-банк	9
"Глобус"	8
Промислово-фінансовий банк	8
Перший український міжнародний банк	8
Альпарі-банк	8
ТАС-комбанк	7
Мета-банк	7
Приватбанк	7
Всеукраїнський банк розвитку	7
Прайм-банк	7
Міжнародний інвестиційний банк	6
Місто-банк	6
"Восток"	6
АПЕКС-банк	6
Укрбудінвестбанк	6
Комерційний індустріальний банк	5
Ощадбанк	5
Артем-банк	5

комунальні платежі тощо) він уже сплачує в повному обсязі.

Абсолютний розмір поточного прибутку (див. таблицю 11) є одним із головних показників діяльності будь-якого суб'єкта підприємництва. За результатами діяльності у 2012 році абсолютна більшість (156) банків має позитивне значення цього показника, поточні збитки констатують лише 19 банківських установ. При цьому за результатами діяльності у 2011 році кіль-

кість прибуткових банків становила 144, збиткових – 31. Що ж до банківської системи в цілому, то обсяг прибутку в 2012 році для неї становив 4.9 млрд. грн. (у 2011 році показник прибутковості був від'ємним і становив –7.7 млрд. грн.).

Банк, як і будь-яка інша комерційна структура, що працює з метою отримання максимального прибутку в інтересах своїх власників, повинен щоквартально сплачувати податок на прибуток.

Таблиця 12 містить перелік банків, які сплатили до бюджету найбільші (≥ 5 млн. грн.) суми податку на прибуток протягом 2012 року.

Ще один показник, який ми можемо визначити за допомогою розрахунків статистики доходів і витрат банківської системи, – її рентабельність, тобто відношення чистого прибутку до валових витрат. Враховуючи те, що чистий прибуток банківського сектору за 2009–2011 рр. був від'ємним, його рентабельність також була зі знаком "мінус". Проте за результатами 2012 року значення цього показника для банківської системи в цілому становить 3.4%.

В Україні є банки з вельми високим рівнем рентабельності. Їх перелік наведено в таблиці 13.

ВИСНОВКИ

1. У структурі доходів банківської системи в 2009–2012 рр. домінують процентні доходи (80–85%), комісійні доходи становлять 11–14%, доходи від торговельних операцій є найменшими – 1–3%.

2. У структурі витрат банківської системи переважають процентні витрати (38–47%), адміністративні та інші операційні витрати становлять 21–35%, відрахування до страхових резервів перебувають на рівні 15–38%, комісійні витрати становлять 2% від валових витрат.

3. У статті наведено банки, показники доходів і витрат яких за результатами роботи у 2012 році суттєво відрізняються від середніх по банківській системі. Жоден із зазначених показників сам по собі, безвідносно до інших, не є остаточним свідченням стабільності чи негараздів у тій чи іншій банківській установі. Проте рішення про співпрацю з певним банком потенційним клієнтам, вкладникам, інвесторам необхідно приймати з урахуванням аналізу структури його доходів і витрат.

